

софской мысли. С начала XX века чаще всего появляется мнение о том, что они подвержены взаимовлиянию и это, конечно же, правда, но, по моему мнению, это практически замкнутый круг: философские течения влияют на литературу (появление новых литературных произведений), ими вдохновляются философы и используют как основу для своих будущих идей, из которых через время возникнет философское течение.

Философия и литература взаимодействуют на различных уровнях. Их взаимодействие особенно ярко выражается в таких литературных жанрах, как афоризмы, пословицы, притчи, исповеди. Тесный союз философии и литературы на всех ступенях развития общественной мысли был плодотворным. Эти сферы дополняют и совершенствуют друг друга. Испытывая влияние глубоких философских идей, писатели подчас отражали теоретическую постановку и разработку ведущих философских проблем. В качестве яркого примера можно привести экзистенциализм.

В современном обществе всё чаще и чаще появляются мнения, что литература нашего времени – бездуховная, лишенная философской основы и уже не является таким достижением, как была раньше. Мне бы хотелось опровергнуть этот факт, для этого обращусь к современной украинской прозе. Наиболее яркие, на мой взгляд произведения, сейчас выпускаются Харьковскими и Львовскими издательствами. Одним из таких произведений является роман Юрия Винничука «Танго смерти», одной из центральных идей которого является бессмертие души, её многократное возрождение в разных обликах. Похожая тема присутствует и у Ирен Роздобудько в произведении «Амулет Паскаля». Автор считает, что даже в то время, когда тело не функционирует, душа продолжает жить, но не в одном измерении с телом.

Яркие философские идеи так же видим у Дары Корний (Философия Сквороды и ее актуальность в наше время), Галины Вдовиченко, Сергея Жадана.

Чуприна М., Дольська О.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Питання, чи зможе машина думати чи ні, має довгу історію. Наука «про створення штучного розуму» не могла не привернути уваги філософів. З появою перших інтелектуальних систем були зачеплені фундаментальні питання про людину і знання, а інколи і влаштування світу. Воно тісно пов'язане з відмінностями між дуалістичним і матеріалістичним поглядами. З точки зору дуалізму, думка не є матеріальною (або, принаймні, не має матеріальних властивостей), і тому розум не можна пояснити тільки за допомогою фізичних понять. З іншого боку, матеріалізм свідчить, що розум можна пояснити фізично, таким чином, залишаючи можливість існування умів, створених штучно.

Інтелект — це здатність пізнавати і вирішувати проблеми, які об'єднують в собі пізнавальні здібності. Людина застосовує інтелект для обробки наявної інформації. Штучний інтелект — це розділ обчислювальної лінгвістики та інформатики який займається формалізацією проблем і завдань, які нагадують завдання, виконувані людиною. При цьому, у більшості випадків алгоритм розв'язання завдання невідомий наперед. Точного визначення цієї науки немає, оскільки у філософії не розв'язане питання про природу і статус людського інтелекту. Немає і точного критерію досягнення комп'ютером «розумності», хоча перед штучним інтелектом було запропоновано низку гіпотез, які буде розглянуто далі.

У 1936 році філософ Альфред Айер розглянув звичайне для філософії питання стосовно інших умів: як дізнатися, що інші люди мають той же свідомий досвід, що й ми? У своїй книзі «Мова, істина і логіка» А. Айер запропонував алгоритм розпізнавання свідомої людини і несвідомої машини: «Єдиною підставою, завдяки якій я можу стверджувати, що об'єкт, який здається розумним, насправді не розумна істота, а просто дурна машина, є те, що він не може пройти один з емпіричних тестів, згідно з якими визначається наявність або відсутність свідомості». Це висловлювання дуже схоже на тест Тьюринга, проте точно не відомо, чи була відома А. Тьюрингу популярна філософська класика А. Айера. Отже бачимо, що розум тісно пов'язувався з свідомістю. Тест Тьюринга — емпіричний тест, ідея якого була запропонована Аланом Тьюрингом у статті

«Обчислювальні машини й розум», опублікованій в 1950 році в філософському журналі «Mind». А. Тьюринг задався метою визначити, чи може машина мислити, чи машинний інтелект можна ототожнити із людським.

Суть тесту полягає в тому, що людина взаємодіє з однією людиною і одним комп'ютером ставлячи їм питання, учасники тесту не бачать одне одного. На основі відповіді на питання людина, що задає ці питання, має сказати, де є людина, а де комп'ютер. Якщо людина (-суддя) не може точно відповісти де є хто, то машина склала тест. Щоб протестувати саме інтелект машини, а не її можливість розпізнавати усну мову, бесіда ведеться в режимі «тільки текст», наприклад, за допомогою клавіатури і екрану (комп'ютера-посередника). Листування повинне проводитися через контрольовані проміжки часу, щоб суддя не міг робити висновки, виходячи з швидкості відповідей. За часів А. Тьюринга комп'ютери реагували повільніше людини. Зараз це правило теж необхідно, тому що вони реагують набагато швидше, ніж людина. У тест є очевидні недоліки. Наприклад, давно був описаний так званий експеримент китайської кімнати, що дозволяє пройти тест без наявності штучного розуму.

Китайська кімната – уявний експеримент, що був представлений Джоном Серлем в 1980 році в статті «Розум мозку – комп'ютерна програма?», мета якого полягає у спростуванні твердження про те, що цифрова машина, наділена «штучним інтелектом» шляхом її програмування певним чином, здатна володіти свідомістю в тому ж сенсі, в якому їм володіє людина. По суті, є критикою тесту А. Тьюринга. Суть полягає в тому, що машина не може розуміти те, що робить, тобто не наділена свідомістю. Комп'ютер працює за раніше створеними правилами – програмами. Нехай комп'ютер може давати досить коректні відповіді на запитання, правильно будувати речення, але він лише відображає логічні зв'язки. Якщо комп'ютер запитати «який колір йому більше подобається», він дасть якусь відповідь, але він не розумітиме її суті, це буде для комп'ютера якась випадкова відповідь. Тобто машина формально пройде тест. Нещодавно університет Редінга в Англії урочисто оголосив, що суперкомп'ютеру вперше вдалося пройти тест А. Тьюринга. Тим не менше відомий американський винахідник систем для розпізнавання мо-

ви і футуролог Реймонд Курцвейл вважає, що такі заяви передчасні і вважає, що є кілька нюансів, які дають привід засумніватися в правильності оцінки успішного проходження тесту Тюрінга. Зокрема професор Уорік акцентує увагу на тому, що в ході проведення експерименту ніяких обмежень не має існувати. Однак, умовний вік хлопчика на ім'я Євген Густман, що є насправді програмою, а також його місце проживання (англійська для нього – не рідна мова), по суті, можна назвати обмеженнями.

Отже, недавнє повідомлення про проходження Євгеном Густманом тесту А. Тюрінга також може свідчити лише про його практичну неспроможність. Саме тому в якості заміни тесту А. Тюрінга починають пропонувати інші методики перевірки. Одна з них – тест А. Лавлейс. (Ада Лавлейс – дочка Джорда Байрона і вважається першим програмістом в історії людства, незважаючи на те що жила вона в першій половині 19 століття, вона відома створенням опису обчислювальної машини) Сам тест Лавлейс пропонує проводити перевірку творчих здібностей штучного інтелекту. Результатом роботи штучного інтелекту має стати щось, що не може бути пояснено його творцями виходячи з самого програмного коду. Однак це не єдиний критерій тесту Лавлейс. Важливим моментом є також те що творча робота повинна відповідати наперед заданим вимогам. Наприклад розповідь повинна оповідати про певну подію і героїв. Зображення повинно містити як певні предмети, так і відповідати загальній темі. Правда у тесту Лавлейс також є один недолік, що лежить на самій поверхні. За певних вимогах його зможе пройти не кожна людина.

В даний час дослідники штучного інтелекту практично не займаються вирішенням завдання проходження тесту А. Тюрінга, вважаючи, що набагато важливіше вивчити основоположні принципи інтелекту, ніж продублювати одного з носіїв природного інтелекту. Зокрема, проблему «штучного польоту» вдалося успішно вирішити лише після того, як брати Райт та інші дослідники перестали імітувати птахів і приступили до вивчення аеродинаміки. На мою думку, створення штучного інтелекту неможливе з кількох причин.

Проблема вивчення самих основ інтелекту, виокремлення поняття інтелекту з-поміж інших категорій, відсутність точного визначення інте-

лекту, його критеріїв (мірил). Іноді інтелект деяким чином пов'язується з свідомістю, яка є досить складним, багатогранним явищем, пов'язаним зі створенням образів (психікою, абстрактним мисленням, світоглядом, самосвідомістю, самоконтролем поведінки). Чи можна пояснити розум тільки за допомогою фізичних понять. Проблема створення програми, що може діяти в залежності від ситуації при нестачі даних, в непередбачуваних ситуаціях, тобто коли алгоритм розв'язання завдання невідомий наперед. Можливо створити програму, що відтворює якусь поведінку, але вона не може її формувати, адже програма відтворює ту поведінку, яка була заздалегідь сформована її творцями.

Шураев И.
ХНУРЭ

ПРОБЛЕМА УБИЙСТВА В СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФИИ

Убийство, в философском смысле, есть разрушение прежней структуры. В общепринятом смысле убийство понимают, прежде всего, как разрушение структуры человека без возможности её дальнейшего долгосрочного функционирования. Убийство является одним из доминирующих элементов эффективного взаимодействия со средой, ибо оно является элементом, противоположным жизни – борьбе за выживание и процветание. Жизнь противостоит энтропии, то есть всегда включает в себя момент избирательности, личного выбора, который может совпадать или противостоят общему течению. Также не стоит забывать, что аполлоническая избирательность, разумное начало, работает с дионисийским хаосом, который представляет собой творческой начало. Творчество рождается либо необходимостью (выживание), либо избытком витальности. Творчество является разрушением существующего порядка, «истины» и созданием чего-либо нового. Творчество вторгается в мир, несмотря на сложившиеся традиции, оно непредсказуемо и, более того, является